

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/8/2024
Identifikačné číslo spisu:	0020204337
Dátum vydania rozhodnutia:	25.06.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:0020204337.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Podielnícké družstvo SKARABEUS - AGRO Veľké Raškovce, Veľké Raškovce, IČO: 31718493, zastúpeného JUDr. Tomášom Bucskom, advokátom, Veľké Raškovce, proti žalovanému SLOVENSKÝ VODOHOSPODÁRSKY PODNIK, štátny podnik, Bratislava - mestská časť Karlova Ves, Karloveská 2, IČO: 36022047, zastúpenému Podhorský & Partners, s.r.o., Bratislava, Mlynské nivy 53, IČO: 46962000, o 28.714,29 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 16C/77/2020, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 19. júla 2023 sp. zn. 11Co/147/2022, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a.

II. Žalovanému nepriznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 4. februára 2022 č. k. 16C/77/2020-110 žalobu zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. 1.1. Vychádzajúc z ustanovení § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, § 31 ods. 1 zákona č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon), § 3 ods. 1 a 2, § 120 ods. 2 a § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) a § 48 ods. 1, 4, 5 a § 49 ods. 2 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách, vyvodil záver o nedôvodnosti žaloby pre nedostatok vecnej (hmotnoprávnej) pasívnej legitímácie žalovaného v posudzovanom právnom vzťahu založenom na tvrdení ohľadom bezdôvodného obohatenia sa užívaním pozemkov (ich zastavaním stavbami - hrádzami) bez právneho dôvodu. Vychádzal z toho, že žalovaný ako štátny podnik vystupuje vo vzťahu k majetku štátu len ako jeho správca, kedy koná v mene vlastníka majetku - t. j. Slovenskej republiky a nie vo svojom vlastnom mene. Uzavrel, že žalovaný je (len) správcom majetku štátu, a preto sa nemohol na úkor žalobcu bezdôvodne obohatiť, nie je vlastníkom stavieb (hrádzí), vlastníkom stavieb je Slovenská republika. Ďalší dôvod pre zamietnutie žaloby vzhliadol v tom, že aj keď žalobca v predmetnom konaní uplatňoval právo na vydanie bezdôvodného obohatenia ako jedno z oprávnení vlastníka, ide o nárok, ktorého priznanie by bolo v rozpore s dobrými mravmi, keďže žalobca už pri uzatváraní kúpnej zmluvy musel mať vedomosť o tom, že na predmetných nehnuteľnostiach sa nachádzajú hrázde a následne si aj skutočne uplatnil

finančné výhody voči žalovanému, ktorý tieto hrádze má v správe, z čoho je zrejmé, že nekupoval tieto nehnuteľnosti, na ktorých sa nachádzajú hrádze, pre výkon poľnohospodárskej činnosti (ako to tvrdí), ale práve preto, aby si mohol voči štátu ako subjektu, ktorý vlastní tieto hrádze, následne uplatniť nároky z bezdôvodného obohatenia. Rozhodnutie o trovách konania súd prvej inštalácie odôvodnil s poukazom na ust. § 255 ods. 1 CSP plným procesným úspechom žalovaného v spore.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“), na odvolanie žalobcu, potvrdil rozsudok súdu prvej inštalácie (§ 387 ods. 1, 2 CSP) a žalovanému voči žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (§ 369 ods. 1, § 255 ods. 1 CSP).

2.1. Na zdôraznenie vecnej správnej rozhodnutia súdu prvej inštalácie reagujú pritom na podstatné argumenty odvolateľa (§ 387 ods. 3 veta druhá CSP) mimo iného uviedol: „... Pasívnu legitímáciu má tá strana sporu, ktorá je nositeľom subjektívnej povinnosti vyplývajúcej z hmotného práva, o ktorej sa v konaní rozhoduje. Preskúvanie vecnej legitímácie, či už aktívnej (existencia tvrdeného práva na strane žalobcu), alebo pasívnej (existencia tvrdenej povinnosti na strane žalovaného) je imanentnou súčasťou každého súdneho konania a súd vecnú legitímáciu v konaní skúma z úradnej moci, teda aj v takom prípade, ak ju žiaden z účastníkov nenamieta. Existencia vecnej legitímácie na oboch stranách sporu predstavuje predpoklad vyhovievania žalobe; absencia aktívnej alebo pasívnej vecnej legitímácie naopak vedie k jej zamietnutiu (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/192/2004).

17. Podľa § 488 Občianskeho zákonníka záväzkovým vzťahom je právny vzťah, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie (pohľadávka) od dlžníka a dlžníkovi vzniká povinnosť splniť záväzok.

18. Podľa § 489 OZ záväzky vznikajú z právnych úkonov, najmä zo zmlúv, ako aj zo spôsobenej škody, z bezdôvodného obohatenia alebo z iných skutočností uvedených v zákone.

19. Podľa § 451 ods. 1 OZ kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.

20. Podľa § 451 ods. 2 OZ bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

21. Podľa § 456 OZ predmet bezdôvodného obohatenia sa musí vydať tomu, na úkor koho sa získal. Ak toho, na úkor koho sa získal, nemožno zistiť, musí sa vydať štátu.

22. Z cit. zákonných ustanovení vyplýva, že povinnosť vydať bezdôvodné obohatenie postihuje subjekt, ktorý ho získal. V prípadoch, keď k vzniku bezdôvodného obohatenia dochádza neoprávneným užívaním, bude týmto subjektom užívateľ príslušnej hodnoty. Jeho identifikácia je v praxi problematická vtedy, keď k cudzej hodnote má právny či faktický vzťah hneď niekoľko osôb. O takúto situáciu pôjde aj tam, kde neoprávnené užívanie pozemku spočíva v umiestnení neoprávnenej stavby na ňom, pokiaľ užívateľ stavby nie je osoba totožná s jej vlastníkom. Právna teória (porovnaj napr. ELIÁŠ, J., BRIM, L., ADAMOVIČ, H.: Bezodôvodné obohacenie, Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, 252 s) i súdna prax (napr. rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 33Odo/1405/2005 zo dňa 25. 10. 2006) v tejto otázke dospeli k záveru, že povinnosť poskytovať náhradu vlastníčkovi pozemku, na ktorom stojí stavba, spočíva na vlastníčkovi stavby bez ohľadu na to, akým spôsobom svoje vlastnícke právo využíva. V spore o vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo vlastníčkovi stavby na úkor vlastníka stavbou zaťaženej pozemku, je preto pasívne vecne legitímovaný vždy vlastník stavby a nie jej užívateľ (pozri tiež uznesenie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 28Cdo/672/2012 zo dňa 3. 4. 2012). K tomuto riešeniu sa pripojil tiež Najvyšší súd SR, ktorý vo svojom uznesení sp. zn. 8Cdo/186/2018 zo dňa 17. 6. 2019 formuloval záver, že v prípade užívania cudzieho pozemku bez právneho titulu umiestnením stavby na ňom, sa bezdôvodne obohacuje vlastník stavby na cudzom pozemku, kedy k jeho obohateniu dochádza už titulom vlastníckeho práva, ktoré zakladá jeho oprávnenie užívať stavbu. Najvyšší súd SR v tomto rozhodnutí výslovne odmietol názor, že pasívne legitímovaný na vydanie bezdôvodného obohatenia je vždy ten subjekt, ktorý skutočne pozemok užíval a v nadväzujúcej argumentácii akcentoval, že pod užívaním pozemku, na ktorom je umiestnená stavba vo vlastníctve inej osoby než vlastníka pozemku, je

treba rozumieť už umiestnenie stavby na pozemku, bez ohľadu na spôsob jej užívania. Podľa jeho vysvetlenia totiž už umiestnenie stavby bráni vlastníkovi pozemku tento riadne užívať. „Povinnosť poskytovať náhradu vlastníkovi pozemku, na ktorom stojí stavba, sťažuje vlastníka stavby bez ohľadu na to, akým spôsobom realizuje svoje vlastnícke právo. Z rovnakých dôvodov nie je podstatné ani to, či prípadne komu prináša užívanie stavby zisk“.

23. Odvolací súd sa s uvedenými závermi právnej teórie a aplikačnej praxe v otázke vecnej pasívnej legitimácie v prípade užívania cudzieho pozemku bez právneho titulu umiestnením stavby na ňom stotožňuje. Podľa názoru odvolacieho súdu tieto právne závery možno vzťahovať i na prejednávany spor, v ktorom sa žalobca domáha vydania bezdôvodného obohatenia získaného tým, že ochranná hrádza ako vodná stavba umožňujúca užívanie vodného toku, ktorého správcom je žalovaný štátny podnik, sa nachádza na nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalobcu. Podľa žalobcu žalovaný tak vykonáva právo nájmu cudzej veci, ku ktorej nemá uzatvorenú nájomnú zmluvu, čím sa na jeho úkor bezdôvodne obohacuje a je preto povinný takto získané bezdôvodné obohatenie žalobcovi vydať.

24. V konaní nebola medzi stranami sporu skutočnosť, že podľa Čl. 4 Ústavy Slovenskej republiky vodné toky (rovnako i nerastné bohatstvo, jaskyne, podzemné vody a prírodné liečivé zdroje) sú vo vlastníctve Slovenskej republiky. Podľa ust. § 43 ods. 1 a 2 zák. č. 364/2004 Z. z. o vodách (vodný zákon) v znení neskorších predpisov, na ktoré správne odkázal pri posúdení sporu aj súd prvej inštancie, vodným tokom je vodný útvar trvalo alebo občasne tečúcich povrchových vôd po zemskom povrchu v prirodzenom koryte alebo v umelom koryte, ktoré je jeho súčasťou, a ktorý je napájaný z vlastného povodia alebo z iného vodného útvaru. Vodným tokom sú aj vody v slepých ramenách, mŕtvych ramenách a odstavených ramenách, ak sú ovplyvňované hydrologickým režimom vodného toku, ako aj vody umelo vzduté v koryte. Vodným tokom zostávajú aj povrchové vody, ktorých časť tečie pod zemským povrchom alebo zakrytými úsekmi (odsek 1). Ak preteká vodný tok po pozemku, ktorý je evidovaný v katastri nehnuteľností ako vodná plocha so spôsobom využitia pozemku ako vodný tok, je tento pozemok korytom. Ak preteká vodný tok po pozemku, ktorý nie je takto evidovaný v katastri nehnuteľností, je korytom pozemok tvoriaci dno a brehy, v ktorých odtekajú vody až po brehovú čiaru (odsek 2).

25. V danej veci pre posúdenie, či sa žalovaný alebo iný subjekt na úkor žalobcu bezdôvodne obohacuje, bolo podstatným zistenie otázky vlastníckeho práva ochrannej hrádzky vodného toku na pozemkoch žalobcu. Podľa názoru odvolacieho súdu týmto povinným subjektom v danom prípade nie je žalovaný. Žalobca neoprávnenosť užívania pozemkov v jeho vlastníctve nevyvodzoval v súvislosti s výkonom správy alebo z porušenia oprávnení či povinností žalovaného (ako správcu majetku štátu) ustanovených zákonom vo vzťahu k zverenému majetku štátu, pričom v žalobe ani netvrdil, že by (neoprávnené) užívanie pozemkov malo spočívať v inej skutočnosti než v tom, že na jeho pozemkoch je hrádza slúžiaca vodnému toku, ktorý však môže byť (je) vo výlučnom vlastníctve štátu. V tomto spore o vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo užívaním predmetných pozemkov žalobcu tvoriacich ochrannú hrádzku vodného toku, ktorý nad akúkoľvek pochybnosť je vo vlastníctve štátu, je preto aj podľa názoru odvolacieho súdu vecne pasívne legitimovaným subjektom priamo štát - Slovenská republika, bez ohľadu na to, akým spôsobom využíva svoje vlastnícke právo a nevynímajúc pritom ani skutočnosť, že správou vodných tokov na základe zákonného zmocnenia štát poveril žalovaného (§ 48 ods. 2 zák. č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov). V otázke posúdenia svojej pasívnej vecnej legitimácie žalovaný výstižne poukázal i na ust. § 5 ods. 2 zák. č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého štátny podnik nezodpovedá za záväzky štátu alebo iných subjektov. Odvolací súd poukazuje v tejto súvislosti na právne postavenie štátneho podniku, ktorý je právnickou osobou, vystupuje v právnych vzťahoch vo svojom mene a nesie zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov (§ 5 ods. 1 zák. č. 111/1990 Zb.). Majetok v správe štátneho podniku je síce majetkom štátu, avšak v súlade s cit. ust. § 5 ods. 2 zák. č. 111/1990 Zb. tento majetok nie je možné použiť na úhradu tzv. „cudzích“ záväzkov štátu, t. j. na úhradu záväzkov, ktoré s činnosťou daného štátneho podniku nesúvisia, resp. nezaväzujú priamo štátny podnik. Uvedené v zásade platí aj naopak. Štát nezodpovedá za záväzky štátneho podniku, a to napriek tomu, že štátne podniky spravujú majetok štátu. Vymedzenie zodpovednosti štátu za štátne podniky a naopak v predmetnom ustanovení zodpovedá

postaveniu štátnych podnikov ako samostatných subjektov práva, v zásade oddelených od štátu (MAMOJKA, KUBINCOVÁ, MAMOJKA ml. a kol.: Postavenie a hospodárenie štátnych podnikov, 1. vydanie, 2018. s. 431 - 434). Odvolací súd i v kontexte súvisiacej žalobnej argumentácie žalobcu poukazuje tiež na ust. § 2 ods. 2 zák. č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov, podľa ktorého správca koná v mene štátu pred súdmi a inými orgánmi vo veciach, ktoré sa týkajú majetku štátu, ktorý spravuje, alebo sporného majetku, ktorého správcom by mal byť podľa tohto zákona alebo podľa osobitných predpisov. Z tohto zák. ustanovenia je zrejmé, že vo veciach spravovaného majetku správca, v danom prípade žalovaný, koná pred súdom v „mene štátu“, z čoho výslovne vyplýva, že v súdnom konaní, predmet ktorého súvisí s ním spravovaným majetkom, nevystupuje vo vlastnom mene. Žalobca v priebehu konania pred súdom prvej inštancie i v podanom odvolaní na námietku nedostatku pasívnej legitimácie zo strany žalovaného reagoval zotrvaním na svojom názore, že práve žalovaný ako správca vodného toku je nositeľom povinnosti na vydanie bezdôvodného obohatenia, plnenia ktorej sa žalobou domáha, a to s poukazom na ust. § 6 ods. 2 zák. č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, (podľa ktorého podnik koná v mene vlastníka majetku, ktorý spravuje podľa odseku 1, v konaní pred súdom a orgánmi verejnej správy; obdobne je oprávnený konať v mene štátu vo veciach, ak vlastnícke právo štátu je sporné). Toto zákonné ust. však žalobca interpretuje mylne v nesprávnom zmysle, keďže nerozlišuje medzi konaním správcu „v mene štátu“ pri výkone správy majetku štátu (t. j. ak správca v konaní vystupuje len v pozícii osoby konajúcej za štát) od stavu, kedy vecne legitimovanou osobou a účastníkom konania - či už na strane žalobcu alebo na strane žalovaného, je priamo samotný správca, resp. zložka štátu podľa osobitného predpisu, ktorá koná vo vlastnom mene), pričom žalobca odkázal aj na judikatúru súdov, ktorá však na posudzovaný prípad nie je primerane aplikovateľná.“ Z uvedených dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie žalobcu v zmysle uplatnených odvolacích dôvodov (§ 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP) nie je dôvodné, a preto rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, jeho prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhol zrušiť dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3.1. Dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP vymedzil tým, že mu odvolací súd nedal odpoveď na odvolaciu námietku ohľadom konania žalobcu údajne postupujúceho v rozpore s dobrými mravmi. V ďalšom dovolateľ argumentuje, prečo jeho konanie nebolo v rozpore s dobrými mravmi.

3.2. Dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP vidí dovolateľ v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. V tejto súvislosti dovolateľ formuloval otázku, či v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemkov žalobcu, na ktorých je vybudovaná stavba je pasívne legitimovaný žalovaný alebo Slovenská republika. Zopakoval svoj skôr vyslovený názor, že žalovaný ako správca vodného toku je podľa jeho názoru nositeľom povinnosti (hmotnoprávne pasívne vecne legitimovaný) o vydanie bezdôvodného obohatenia uplatneného v tomto konaní žalobou. Zdôraznil, že štátny podnik koná v mene vlastníka majetku, ktorý spravuje, čo podľa dovolateľa zakladá jeho pasívnu legitimáciu i keď vlastníkom ním spravovaného majetku je Slovenská republika.

4. Žalovaný navrhol dovolanie ako nedôvodné zamietnuť. Žalobca zotrval na podanom dovolaní.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným

spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu vecí. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní, (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

12. V dôsledku viazanosti dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasívnosť dovolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

13. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda

podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

14. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP).

15. Žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom.

15.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017).

15.3. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15.4. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

16. Žalobca vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namieta, že mu odvolací súd nedal odpoveď na odvolaciu námietku ohľadom konania žalobcu údajne postupujúceho v rozpore s dobrými mravmi.

16.1. Treba prisvedčiť dovolateľovi, že odvolací súd na jeho námietku ohľadom porušenia dobrých mravov v zmysle § 3 OZ neposkytol v odôvodnení rozhodnutia primeranú odpoveď. Avšak takáto vada v okolnostiach posudzovaného prípadu namietanú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je spôsobilá založiť. Konajúce súdy (prvoinštančný i odvolací) svoje rozhodnutia založili tiež na závere ohľadom nedostatku vecnej (hmotnoprávnej) pasívnej legitimácie žalovaného, tento riadne, zrozumiteľne a podrobne odôvodnili, čo samo osebe postačovalo pre zamietnutie žaloby. Vo svetle uvedeného preto právo na odôvodnenie ďalších dôvodov zamietnutia žaloby a ich prípadné nezdôvodnenie nie je z hľadiska dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP relevantné. V takom prípade sa uplatní premisa, že súd nemusí dať odpoveď na každú námietku účastníka, ale len na takú, ktorá je pre vec podstatná.

Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie sa vždy posudzuje so zreteľom na konkrétny prípad.

16.2. Pokiaľ dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu uplatneného v zmysle § 420 písm. f) CSP namieta aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom [najmä ohľadom otázky, či konanie žalobcu (ne)bolo v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 OZ, a či prípadne (ne)išlo o zneužitie práva] k tomu dovolací poznamenáva, vytýkaná nesprávnosť právneho posúdenia veci nie je procesnou vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP a nezakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia (viď judikáty R 54/2012 a R 24/2017). Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) CSP (9Cdo/248/2021, 9Cdo/73/2020, 9Cdo/121/2020).

16.3. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu nie je podľa § 420 písm. f) CSP prípustné, preto ho v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

17. Dovolať v dovolaní uplatnil dovolací dôvody v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

17.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

17.2. Právnym posúdením veci treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávne právne posúdenie veci nemožno preto vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu. Ani sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo jednoduché spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 432 ods. 2 CSP.

17.3. Okrem toho nevyhnutným predpokladom, aby dovolací súd mohol posúdiť prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP je, že dovolateľ uvedie právnu (nie skutkovú) otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Inak dovolací súd nemá možnosť posúdiť, či ide skutočne o právnu otázku, či ide o právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a či sú splnené osobitné podmienky uvedené v jednotlivých prípadoch, v ktorých citované ustanovenie dovolanie pripúšťa.

17.4. V danom prípade žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom, b/ uviesť, ako ju riešil odvolací súd, c/ dôvodiť, že právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená a d/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Dovolať uvedeným spôsobom dovolací dôvod nevymedzil. Dovolať v podstate nastolil právnu otázku, či v prípade bezdôvodného obohatenia získaného zriadením stavby na cudzom pozemku je pasívne hmotnoprávne legitimovaný vlastník stavby alebo oprávnený držiteľ stavby. Odvolací súd túto otázku vyriešil tak, že štát ako vlastník stavby zriadenej na cudzom pozemku sa bezdôvodne obohatil. Nešlo tu o prípad právnej otázky, ktorú by dovolací súd ešte neriešil. Nešlo tu ani o prípad, kedy by sa odvolací súd mal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP. K tomu porovnaj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. júna 2019 sp. zn. 8Cdo/186/2018, v zmysle ktorého „...Ak sa vychádza zo zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie získané plnením bez právneho dôvodu, je treba z hľadiska pasívnej legitimácie posúdiť, kto bezdôvodné obohatenie získal. V podstate ide o zodpovedanie otázky, kto užíva cudziu nehnuteľnosť (pozemok) bez nájomnej zmluvy, či iného titulu oprávňujúceho užívať cudziu vec a v čom

toto užívanie spočíva. Rozhodujúcim je teda výklad slova „užívanie“, t. j. v čom spočíva užívanie pozemku, keď je na ňom postavená stavba vo vlastníctve osoby odlišnej od vlastníka pozemku. Podľa názoru dovolacieho súdu je potrebné pod týmto pojmom rozumiť umiestnenie samotnej stavby na cudzí pozemok. Jej samotné umiestnenie totiž bráni vlastníkovi pozemku, tento užívať riadnym spôsobom. K obohateniu vlastníka stavby potom dochádza už zo samotného titulu vlastníckeho práva, ktoré zakladá jeho oprávnenie užívať stavbu. Je potom výlučne vecou jeho rozhodnutia, či bude stavbu užívať sám, alebo ju bezplatne alebo odplatne prenechá inému. Povinnosť poskytovať náhradu vlastníkovi pozemku, na ktorom stojí stavba, stíha vlastníka stavby bez ohľadu na to, akým spôsobom realizuje svoje vlastnícke právo. Z rovnakých dôvodov nie je podstatné ani to, či príp. komu prináša užívanie stavby zisk. Poskytnuté plnenie je plnením bez právneho dôvodu a bezdôvodne sa teda obohatil ten, kto je vlastníkom stavby na cudzom pozemku, a nie napr. jej nájomca. Je potrebné si uvedomiť, že pod „užívaním cudzieho pozemku“ je potrebné v tomto prípade chápať jeho zastavanie cudzou stavbou (nie užívanie samotnej stavby). Pozemok žalobcu bol teda (bez právneho dôvodu) užívaný tým, že mal na ňom žalovaný 2/ umiestnenú svoju stavbu a nie tým, ako a kým bola táto stavba užívaná.

39. V danej veci sa tak užívaním pozemku žalobcu bez právneho titulu bezdôvodne obohatil skutočný vlastník stavby ... Vzhľadom na uvedené dovolací súd uzatvára, že právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého je v prípade užívania cudzieho pozemku bez právneho titulu umiestnením stavby na ňom pasívne vecne legitímovaným ten, kto stavbu užíva (napr. i jej domnelý vlastník, oprávnený držiteľ) nemožno považovať za správny. V takomto prípade sa bezdôvodne obohacuje skutočný vlastník stavby na cudzom pozemku, kedy k jeho obohateniu dochádza už zo samotného titulu vlastníckeho práva, ktoré zakladá jeho oprávnenie užívať stavbu.“ Dovolací súd v podstate judikoval, že v prípade užívania cudzieho pozemku bez právneho titulu umiestnením stavby na ňom je pasívne vecne (hmotnoprávne) legitímovaným v právnom vzťahu bezdôvodného obohatenia vlastník stavby na cudzom pozemku, bez ohľadu na to, kto je držiteľom stavby a komu užívanie stavby prináša úžitok. Ako obiter dictum dovolací súd v prejednávanej spore považuje za správny názor súdov, že pasívne vecne (hmotnoprávne) legitímovaným subjektom v právnom vzťahu o vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemku bez právneho dôvodu, ktorý je vo vlastníctve iného subjektu než vlastníka stavby na ňom stojacej, je vlastník stavby (porovnaj nález Ústavného súdu Českej republiky II. ÚS 325/2000).

17.5. V dovolaní žalobca, spĺňajúci podmienku zastúpenia kvalifikovaným právnym zástupcom v zmysle § 429 ods. 1 CSP, síce označil dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP avšak, ako je z vyššie uvedeného zrejmé, ho nevymedzil náležitým zákonom zodpovedajúcim spôsobom (§ 432 CSP). Ex officio ingerencia dovolacieho súdu majúca za následok reštauráciu dovolacieho dôvodu s novým vymedzením jeho obsahu, patričným komentárom i hľadaním a označením vhodnej judikatúry dovolacieho súdu, by mohla byť nepripustným súdnym zásahom narúšajúcim samú materiálnu podstatu spravodlivého procesu. Z uvedeného plynie, že dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na vlastných domnienkach alebo predpokladoch, nemôže nahradzovať kvalifikovaný servis poskytovaný právnym zástupcom, lebo vymedzenie predmetu a rozsahu dovolania patrí do výlučnej sféry dovolateľa (porovnaj IV. ÚS 372/2020).

18. Z uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie žalobcu, ktorým prípadne mienil namietat' nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 CSP (resp. v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP) odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

19. V dovolacom konaní úspešnému žalovanému najvyšší súd nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo mu žiadne trovy dovolacieho konania nevznikli (viď R 72/2018).

20. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.